

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

IV. De propositione exponibili.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

CAPVT IV.

De propositione exponibili.

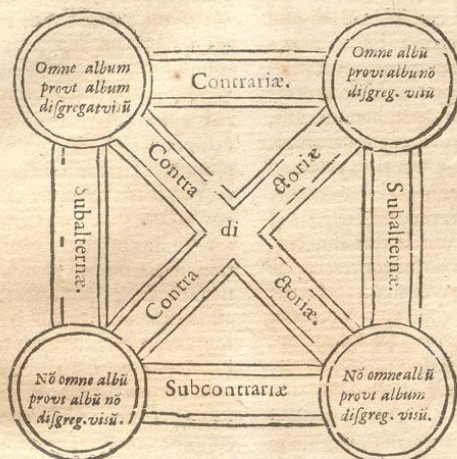
25

Propositio exponibilis strictè sumpta est, quæ ob adiectionem alicuius aduerbij, syncategorematis, aut similis particulæ quadam expositione indiget: exponens, siue expositiua est, quæ illam exponit. Prima species exponibilis est propositio exceptiua, quæ hac particula, præter, nisi, aliave eiusmodi constat, vt omne animal præter hominem est irrationale, cuius exponentes sunt, præiacens; videlicet, omne animal est irrationale, & aliæ duæ, nimirum, homo est animal, & non est irrationale. Pro huiusmodi autem propositionibus exceptiuis obseruandæ sunt sequentes regulæ dialecticis familiares: Prima ad earum expositionem spectat, & est huiusmodi; omnis exceptiua debet exponi per propositionem complexam ex duabus, quarum altera constet eodem subiecto recto, quo exceptiua, & altera eodem prædicato, non vero eodem subiecto recto, sed eodem obliquo, siue excepto: Secunda pertinet ad æquipollentiam exceptiua & exceptæ; & est talis; omnis propositio vniuersalis ex parte vera, & ex parte falsa exceptione suppositorum reddi potest vera, vt hæc, omne animal est irrationale, efficitur hoc modo vera, omne animal præter hominem est irrationale. Tertia tangit earum contradictionem, seu contrarietatem, & sic ha-

bet: omnis exceptiua copulatiue exponibilis repugnat suæ præiacenti, quam excipit, eamque falsificat, vt omne animal præter hominem est irrationale, reddit falsam hanc, omne animal est irrationale. Quarta attinet ad earum oppositionem subcontrariam, & subalternam, estque eiusmodi; omnis exceptiua copulatiue exponibilis, qualis est superius posita, infert duas propositiones inuicem subcontrarias, respectu vero exceptiua subalternas: tales sunt, aliquod animal est irrationale, aliquod animal non est irrationale, quæ inferuntur ex superiori illa exceptiua, videlicet, omne animal præter hominem est irrationale.

26

Secunda species propositionis exponibilis est ea, quæ dici solet reduplicatiua, & hac particula, quatenus, in quantum, provt, aliavè id genus afficitur vt album provt album disgregat visum. Exponi autem debet per propositiones, quarum altera sit specificatiua, eandemque rem, at sine reduplicatione affirmet, altera vero subiectum præiacentis, seu reduplicatæ formaliter sumptum adstruat esse causam, aut rationem formalem prædicati: quare data propositio exponitur ita, album disgregat visum, & albedo est ratio disgregandi. Porro autem reduplicatiua propositio est quadruplex, alia nimirum affirmatiua, tam verbi, quam modi, siue reduplicationis, alia negatiua vtriusque, alia affirmatiua modi, & negatiua verbi, alia è contrario negatiua modi, & affirmatiua verbi quarum exemplum & oppositionem quadruplicem sequens typus ostendit.

27

Hic illud aduertendum est, à reduplicatiua ad præiacentem, seu reduplicatam valere consequentiam, non è contrario, ac proinde, illam hanc continere, & subalternare: valet enim, album provt album disgregat visum, ergo album disgregat visum, at vi formæ non valet, album disgregat visum, ergo album provt album disgregat visum, alioqui sequeretur, dulce pro vt dulce disgregare visum, cum dulce absolute sumptum, lac videlicet, eum dissiper. Ultima, & potissima species exponibilis propositionis est exclusiua, ea nimirum, quæ afficitur hac particula, tantum, duntaxat, solus, præcisè, aliave simili. Duplex est, alia, quæ excludit solum prædicatum, vt Petrus est tantum dialecticus, alia, quæ subiectum, ac proinde totam propositionem, quæ in subiecto velut in basi fundatur, vt è conuerso, tantum Petrus est dialecticus; quæ exclusiua longè differunt, cum altera sit inadæquata, altera adæquata, & altera possit esse vera, altera falsa, vt adductis cõstat exemplis. Vbi magnopere notandum est, non præ-

dicatum exclusiua, nec ipsam exclusiuam excludi (nihil enim seipsum excludit) sed aliud prædicatum, quod exclusiuam, aut aliam similem possit ingredi, & aliam propositionem, quæ posset simul cum exclusiua formati. v. g. prima exclusiua, quam de extremo excluso Simulista nūcupant, non hoc prædicatum, *dialecticus*, sed hoc *musicus*, *nauta*, *miles*, *Theologus*, & aliud quoduis simile excludit: secunda vero, quam simpliciter exclusiuam vocant, non seipsam, sed hanc. Paulus est dialecticus, Ignatius est dialecticus, & alias similes reiecit. Rursus notandum est, vtramque exclusiuam excludere, aut rem, seu genera alietatis, aut numerum, seu genera pluralitatis: exemplum prioris est hæc, tantum elementa sunt quatuor: Exemplum posterioris, elementa sunt quatuor tantum.

28

Propositio exclusiua simpliciter talis, & adæquata, quadruplex est: alia pure affirmatiua, in qua verbum, & exclusio affirmatur, vt tantum homo currit: alia pure negatiua, in qua verbum, & exclusio ne-

O 4 gatus

gatur, vt non tantum homo non currit; alia affirmatiua exclusionis, & negatiua verbi, vt tantum homo non currit, alia affirmatiua verbi, & negatiua exclusionis, vt non tantum homo currit. Quam primam ita expono, homo currit, & nihil præter hominem currit: secundam vero sic; homo non currit, & præter eum aliquid aliud non currit: tertiam hunc in modum, homo non currit, & omnia alia præter eum currunt: quartam tali ratione, homo currit, & aliud ab homine currit.

29

Ab earum expositione, earum oppositio pender: cum enim omnes sint copulatiuæ, seruare debent leges copulatiuarum in opponendo à nobis superius traditas. Quocirca prioris, videlicet tantum homo currit, siue, quod perinde est, homo currit, & nihil aliud præter hominem currit, Contradictoria erit, vel homo non currit, vel aliquid aliud præter hominem currit. Contraria homo non currit, & aliud præter hominem currit, subalterna, vel homo currit, vel nihil aliud præter hominem currit; huius autem subalternæ, subcontraria est, vel homo non currit, vel aliud præter hominem currit; exponibilis enim, de qua sermo, non est vlla subcontraria, sicut non est huius v. g. omnis homo currit, alteriusve copulatiuæ: quod dictum puta, de quacunque alia exponibili. Secunda exponibilis, videlicet non tantum homo non currit, aut, quod instar est, homo non currit, & aliquid aliud præter hominem non currit, habet pro contradictoria hanc, vel homo currit, vel aliud præter hominem currit, pro contraria homo currit, & aliud præter hominem currit, pro subalterna, vel homo non currit, vel aliquid aliud præter hominem non currit: huius autem subalternæ subcontraria est vel homo currit, vel aliud præter hominem currit. Tertia exponibilis, scilicet tantum homo non currit, aut, quod in idem recidit, homo non currit, & omnia alia præter eum currunt, habet pro contradictoria, vel homo currit, vel aliud præter eum non currit, pro contraria, homo currit, & aliud præter eum non currit, pro subalterna, vel homo non currit, vel omnia alia præter eum currunt, huius autem subalternæ subcontraria est contradictoria nuper assignata, iuxta superius dicta. Quarta exponibilis, nimirum hæc non tantum homo currit, aut, quod iuxta est, homo currit, & aliud ab homine currit, habet pro contradictoria, vel homo non currit, vel aliud ab homine non currit, pro contraria homo non currit, & aliud ab homine non currit, pro subalterna, vel homo currit, vel aliud ab homine currit: huius autem subalternæ subcontraria ex dictis est perspicua. Vide caput vltimum tract. præcedentis.

30

Ad extremum hic adijcienda est regula D. Thom. 1. part. quæst. 31. art. 3. ad 5. *Dictio exclusiua* (vt eius verbis etiam vtat) *immobilizat terminum, cui adiungitur vt non possit fieri, sub eo descensus, pro aliquo suppositorum. Non enim sequitur, solus homo est animal rationale mortale, ergo solus sortes.* Atque ex hac doctrina colligit ibidem S. Doct. hanc propositionem esse veram, solus Deus creat, quin exinde sequatur, solum Patrem creare, nullamque aliam personam.

CAPVT POSTREMVM.

Quatenus alij de propositione exponibili sentiant.

31

Quoad eius species priori loco explicatas, parum est dissidij inter nos, & alios auctores: Cæterum quoad tertiam eius speciem, nimirum propositionem exclusiuam, eiusque quatuor partes inferiores posteriori loco traditas, non pauci, nec parum à nobis dissident: aiunt enim inter illas inuicem, & mutuo comparatas omne genus oppositionis reperiri, nec ad earum exponibiles esse confugiendum, vt opponantur quatuor vulgaribus modis: Proinde aliter etiam eas exponunt, quam à nobis sunt expositæ, aliumque in eis memorandis, ac referendis ordinem seruant: hoc autem posterius animaduerto, non quod multum interfit, quenam earum dicatur prima, secunda, tertia; aut quarta; sed ne sit vlla confusio, aut equiuocationis occasio.

32

Dicunt ergo, sensum huius propositionis, tantum homo currit esse, aliquis homo currit & nihil præter illum currit: vnde eam explicant per dictionem, *iste*, eo, quod eius exponens, ac proinde virtualiter ipsa sit propositio complexa cohibens duas simplices, priorem videlicet particularem affirmatiuam, & posteriorem vniuersalem negatiuam, sicut prior, & posterior vocalis præfatæ dictionis denotat. Rursus sensus huius propositionis, non tantum homo currit, iuxta eos est, nullus homo currit, vel aliquod non homo currit: quare explicatur ab eis per dictionem, *regit*, eo, quod earum propositionum simplicium, quas virtute suæ exponentis continet, prior sit vniuersalis negatiua, & posterior particularis affirmatiua, prout altera, & altera vocalis eiusmodi dictionis indigitat. Præterea hæc propositio, tantum homo non currit de eorum sententia recidit in hanc, aliquis homo non currit, & omne aliud currit, adeoque explicari solet per *proram*, cuius prior vocalis significat primam propositionem simplicem eius complexæ esse particularem negatiuam, & posterior secundam esse vniuersalem affirmatiuam. Deinde hæc exclusiua, non tantum homo non currit, resoluitur ab eis in istam: omnis homo currit, vel aliquod non homo currit: quæ ergo est prioris simplicis vniuersalitas cum affirmatione, & posterioris particularitas cum negatione coniuncta, exponens ex vtraque complexa, adeoque exponibilis ipsa, per dictiunculam, *clauo*, ab eis declarari consuevit. Porro autem habita ratione non tam propositionum simplicium, quam nexuum, quibus inuicem coherent, ita sentiunt, *iste*, & *proram* esse modos vniuersales, eo, quod sint copulatiui, ad instar huius particulæ vniuersalis, *omnis*, & propositionis, quam afficit; *regit* verò, & *clauo* esse modos particulares; eo, quod sint disiunctiui ritu huius syncategorematis particularis, *aliquis*, & quam ingreditur propositionis. His statutis iuxta quatuor superiores dictiones, *iste*, *regit*, *proram*, *clauo*, sequentem quadrangulum formant, eoque quenam exponibilium illarum alteri, & quatenus opponatur, discerunt.

Verum